

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Martini Lvtheri Piae Ac Doctae Operationes In Dvas Psalmorvm Decades

Luther, Martin

Basileae

VD16 L 5540

Infixæ sunt gentes in interitu quem fecerunt: In laqueo isto quem
absconderunt comprehensus est pes eorum.

urn:nbn:de:hbz:466:1-37005

hic est thronus eius in hoc tempore (ut diximus) quod expurgat peccatum in verbis suis & imbuat iusticia per seipsum, Sicut heb. j. dicit: Portans omnem dextram maiestatis in excelsis.

Et pulchre, licet paulo obscurius, hic uersus sacrificium altaris, id est, missam uideatur tractare. Hoc enim agi debet in missa: Primū, ut enarrantur laudes dei (id est, Euangelium) in quo mirabilia studia, opera, beneficia dei prædicantur, id est, in portis filiæ Zion, id est, in conuentibus fidelium. Deinde, ut fermententur populi salutari fermento, id est, imbuantur & reficiantur Christo, ut exultare discant in salutare dei. Est enim mensa ista, mensa conuiuii magni & iucundi, e qua uesci debemus cum læticia. Verum hoc illis conuenit, qui tribulationem & humilitatem ex inimicis patiuntur, sicut præcedente uersu dicitur. Cum autem & alijs locis omnibus scripturæ, istud sacrificium, in, & pro conuentu multitudinis celebrari statuatur; Ego sapius passus sum & adhuc patior miras cogitationes quidnam de singularibus & priuatis missis sentiendum sit: In quibus prorsus id non agitur, ad quod institutum est hoc mysterium, neque prædicatur ibi, nec communicatur, nisi id laudes dei enarrasse dixeris, quod est Euangelium ab uno legi & audiri, rarissimeque intelligi, & id communicari putes, quod est unum solitarium hominem (qui communitas dici non potest) sacramento isto uti. Nam illos euidenter errare pronuncio, qui in hoc tantum celebrant, ut opus bonum aliquod faciant, quasi hoc mysterium ad faciendum opus bonum institutum sit, ac non multo maxime & solum, ad usum iusticiæ Christi, & uim saluatoris dei exercendam, sicut canimus: Calicem salutaris accipiam, & nomen domini inuocabo. Non quod damnem missas priuatas, quas etiam, tum noui, tum expertus sum multis fuisse saluberrimas, non tamen nisi magnis tentationibus, uexatis, sed quod usum earum, qui passim regnat, uix paucis credo salutarem esse.

Infixæ sunt gentes in interitu quem fecerunt: In laqueo isto quem absconderunt comprehensus est pes eorum.

Pro infixæ sunt, Hieronymus habet: Demersæ sunt, quod pulchre conueniret, si pro interitu, foueam quoque reddere uellemus, significat enim eadem dictio interitum, foueam & laqueum, forte quod fouea & laqueo pereant homines. Atque iterum tropus ille, cuius psalmo, vij. meminimus, hoc loco ponitur, ubi omisso pronomine, quem, hebræus simpliciter dicit: In interitu fecerunt, sicut incidit in foueam, fecit. Denique eadem dictio que illic, fouea, hic interitus, uersa est. Estque per omnia fere similis cum illo uersus & similis sententia, ut appareat uice Prouerbij hanc sententiam fuisse uulgo notissimam, que illo, & hoc uersu traditur. Nam, & quod hic dicitur: In laqueo isto, quem absconderunt, comprehensus est pes eorum, distat in uerbis & nihil in sententia, ab eo quod illic dicitur: Conuertetur dolor eius in caput eius, & in uerticem ipsius, iniquitas eius descendet. Sensus autem, apertus est: Quod impij demerguntur dupli- citer, impij, martyrum persecutores, dupliciter demerguntur, aliqui suauiter, aliqui seueriter. Seueritatis exemplum, psalmo, vij. monstratum est in Absalom, qui in foueam cecidit, quam patri suo parauit. Quod contigit & Iudæis uastata Hierusalem, cum ipsi parassent uastare Ecclesiam. Sicut & Roma hoc merito uastata est. Idem necesse est tandem pati omnes, piorum persecutores, & si ad

& si ad tempus modicum superiores sunt. Sicut scriptum est Proverborum xi. Iustus liberatus est, & tradetur impius pro eo. Et. xxvij. Qui in altum miserit lapidem, super caput eius cadet. Quæ omnia & similia, sicut & hic uersus, proverbialiter dicuntur in consolationem patientium & infirmorum, ut certum sit, id quod patiuntur, reuersurum ad aduersarios, seque liberandos. Absque hoc, quod aduersarij, non modo corporali huic suo malo obnoxij erunt, sed si mal peiori malo in spiritu conterantur, dum & peccant in pios homines, & poenam pro peccatis incurrunt. Quod Hieremias dicit: Duplici contritione cõtere eos. Sic & Cain, Genesis. iij. scribitur, peccatum suum adherere, simul tamen poenam non euadere.

Verum hoc loco magis benignitatis exemplum intueri decet, quia psalmus iucundissimus est & uerba increpationis omnia geri dicuntur, idque consonat sequentibus, ubi dominus iudicia faciens cognosci, & peccatores in infernum conuerti, & legislatorem constitui, ut sciant gentes se homines esse, dicitur. Non tamen reiecto seueritatis exemplo, quod, ut etiam rudioribus planum faciamus, constituamus sibi contraria duo bella, carnis & spiritus, quibus pij, & impij in hoc mundo congregiuntur. Carnale bellum dico, quo impij aduersos pios insanunt, ut in Almath ista Martyrum ostensum. Hic impij semper superiores sunt, immo apparent esse superiores, dum sancti non nisi patiuntur, non reuerberant, non uindicant, unum est quod faciunt, quod sinunt impio furere & facere quæ uolunt, sola patientia pugnant: Verum non in finem patientia ista pauperum peribit, sed mors & quæcumque mala impij eis intulerint, tandem in caput impiorum redibunt & demergentur in interitu, quem fecerunt. Morientur enim & uiros iniustos mala capient in interitu, nec inde unquam liberabuntur, sicut iusti liberati sunt. Igitur iste est congressus carnalis, piorum & impiorum, hic finis & uictoria utriusque. Sic maior seruit minori, & qui praxualer rubeus & cruentus Edom, supplantatur a posteriore Jacob. Spirituale bellum de de pietate & impietate. Hic iterum impij, imaginem maioris & prioris Edom habent, pij uero minoris & posterioris Jacob, hic de regione, de fide, de opinione, de sensu spiritus, & omnino de his rebus bellatur, quæ ad deum pertinent, propter quas & carnale bellum oritur & geritur, dum impij sua pertinacissime statuunt, piorum autem, impetuossissime persequuntur & damnant. Hic proprie colliduntur in utero Rebecce duo paruuli, ut mater ipsa periculo territa, dicat: Si sic mihi futurum erat, quid necesse fuit concipere? Acerrima est hæc congressio, talis fuit Apostolorum contra Iudeos, presertim doapostolos; Martyrum, contra Idolorum religiosos & cultores; Doctorum, contra Hæreticos; & semper, & ubique humilium aduersus superbos mentes cordis sui. Hic impij multitudine & fortitudine præstant, potentibus, sapientibus, iusticiarijs, a sua parte fideliter stantibus. Sicut arrianæ hæresis exemplo pij regnant, suntque undique armatissimi. Pij uero, præter confessionem, quæ fit in salutem, pene nihil habent, pauci sunt, simplices, stulti & peccatores ab eorum parte stant, tum quæ loquuntur, quia supra sensum, rationem, opinionem & ridiculi. Tum illi opinione & plausu uulgi & magnatum suorum freti instatiq; mox implent illud psalmi, xij. Consilium inopis confudistis, quoniam dominus spes eius est, Hucusque succubunt, seu succumbere uidentur iusti, usque ad oportunitatem.

T iij Vbi autem

Vbi autem perseverauerint in confessione hac salutari, siue interimitur, siue patiantur, uenit dominus in oportunitatibus, dicens: Non ligetis, sed maior seruiet minori, hoc est, uictor uicto subijciatur. Sicut ex *lata* xii. superius adduximus: Et erunt capientes eos, qui se ceperant & subijciant eos suos. Dicit autem & sic ita: Ipse enim dixit & facta sunt. Tunc autem sunt, quando (ut infra dicet) Dominus cognoscitur iudicia faciens, & corruit impius in operibus suis, Reuelatione enim ueritatis cognoscitur, sicut supra dixit: Increpasti gentes, & perijt impius. Non enim nobis praeferuntur impij.

Mutatis autem, ac uictis hac ratione impijs, iam uerū est, esse captum pedem eorum laqueo, quem ipsi absconderūt & demersos in interitu quem fecerunt, quia interitum & laqueum quem pietati iustorum intenterunt, ut perderent eam, passa est potius eorum impietas & perijt ipsa. Non autem eodem interitu perierunt, quem fecerūt, sed simili, quia interitus pietatis & impietatis non sunt idem interitus, sed similis formae. Vnde hic locus ad tropum Apostoli Ro. v. intelligendus est, ubi dicit: Adam esse formam Christi, cum tamen ille peccati, hic autor sit iusticiae: uerum forma est similis originis, non similitudinem. Ita hic impij demerguntur in interitu, quem pijs fecerunt, cum priorum interitus sit impios fieri, & impiorum interitus, pios fieri, forma itaq; eadem, sed res longe diuersissima. Haec duo bella forte signat Apoc. xii. ubi cum altera bestia pugnantibus, dicit: Hic est patientia & fides sanctorū. Cum altera uero pugnantibus, hic est sapientia.

Sunt autem qui tropologiserint penitus hoc loco, uolentes: Demergi in interitu quem fecerunt: Esse, conscientiam illaqueari & capi peccato, quod perpetrarunt. Alij argutius, haereticos & impios proprio sermone capi & contrinigi. Sicut enim mendacem, non est possibile satis esse memorem, ita nec satis prudentem, quo fit, ut ab ijs qui acute obseruant, facile capiuntur. Sicut Dauid Goliath suo gladio peremit, Et CHRISTVS fortiorem alligans, distribuit arma in quibus confidebat, Et fere uidemus, ludaeos, haereticos, superbos quosq; hac arte superatos. Sic primo Regum. xiiij. Ionathas hoc signum futurae uictoriae sibi praesumpsit, si ad Philistinos ipsi irent uocati, secus si ad ipsos Philistini uenirent. Nam & rei militaris periti, Canonem hunc habent, non esse bellum differendum, donec hostis obsideat muros: Sed occurrendum adhuc longe agenti, aut melius, in terra sua moranti: qualia fuere ferme bella Dauid regis contra gentes. Sed & Romani Hannibalem uincere in Italia, non poterant. In Africa uero, Hannibal quoq; uincere non potuit. Quid his lusibus rerum, diuina potentia ostentat? Nisi, quod hic dicitur: Hostem tutissime & optime posse uinci suis uiribus, suis armis, suis artibus, suis praesidijs. Quin & mortem CHRISTVS morte ipsa, mortisq; uiribus uicit, & peccatum de peccato, damnauit. Sicut & maledictum maledictio superauit, & potestatem nobis dedit diabolus, mundum, carnem, non nisi proprijs eorum studijs uincendi, dum fide & patientia firmatos & inuictos reddit aduersus omnem uim & astutiam eorum. Pulchra est haec & iucunda sententia, sed nescio, an huic uersui apta. Simplicior enim, uidetur esse sensus prior, de occubitu impiorum & impietatis, quem intenterunt pijs & pietati, siue de seueritate, siue de bonitate, siue de utraque simul intelligas, cum sit idem dominus.

*Impiorū quae
hic interitus.*

*Haereticici
uincantur.*

*Canon rei mi
litaris.*

*Hostem uin
cere docet.*

domini iudicium & opus, ut supra retulimus, sed non omnibus eadē faciens, quia non eodem studio susceptum.

Ad unum uerborum ueniamus quæ uidemus omnino esse Allegorica. Quo Allegoria
(ut psal. ij. diximus) etiam rem allegoricam spiritus significare uoluit. Aliud quid uelit.
enim agitur & aliud agi uidetur, quando impij oppugnant pios, seu carnali,
seu spirituali bello, uidentur enim uictores & maiores, sed uincuntur & serui,
ent minoribus. Quam allegoriam & uerbum hoc: Maior seruiet minori, pul.
cherime & breuissime commendat. Maior & minor apparent, scilicet, illius ui.
toriam, huius seruitus. At uera seruitus, quam deus censet, non apparet, sed uer
bo dei nunciatur, ac fide sola percipitur. Vbi iterum uides, spiritum magis in
uice, haberent sibi uisitatissimū, quo sepius consolari & aduersus, siue peccata,
siue poenas quascunq; dicere assuescerent: Maior seruiet minori. Maiora sunt
nobis, quæ nos premunt, sed confide, uerbum dei omnipotēs est, quod dicit:
Maior seruiet minori. Quod adeo uerum est in futuro & adepta uictoria, ut &
presenter nobis seruiant & profint, qui maiores nobis sunt, id est, qui nos per
sequuntur, ut eorum ipsa tyrānis ad nostrum malum, sit nobis seruitus ad no
strum bonum. Ita sunt iudicia alia dei, alia hominum.

Demerguntur. Sumpitū uidetur ab Aegyptijs Exo. xv. ubi dicitur: Submer
si sunt sicut plumbum in aquis uehementibus. Sed & totus uersus eandem hi
storiam, nō parum simulat. Sicut enī Aegyptij conati Israelē perdere, longe
maiores illo facti sunt, ipsi potius eo ipso perierunt. Ita impius spiritualē Israel
persecutus perijt. Demersio autē, siue defixio indicat, perpetuum interitum.
Vnde non liberentur, siue seueriter, siue benigniter intelligas. Nam damnati
non reuocabuntur, & fideliter conuersi, non reuertuntur ad uomitum, inexter
num, Cahos enim, magnum inter utrosq; firmatum est, ut non possint hinc,
aut inde transire ad se inuicem. Sic supra psalmo. vij. diuersi ponderis uerba po
suerunt. Lacum aperuit & incidit in foueam quam fecit. Grandius est incidere in
foueam, q̄ facere foueam. Ita hic, Defixa, seu demersa sunt in interitum quem
fecerūt. Maius est demergi in interitum, q̄ facere, seu parare interitum. Quasi
diceret: Mala quibus impij petunt pios, uidentur esse eorum casus & perditio,
sed reuera sunt solum apparatus quidam & magis intentatio casus & perditio
nis. Tentatur enim morte & malis, sed uiuunt & bene habēt. sicut psal. cxvij.
Impulsus, euersus sum, ut caderem, & dominus suscepit me. Contra impij ui
dentur, erigi, stabiliri, eleuari super pios & demergere in interitum, sed reuera
apparatus species, & tentatio est erectionis, & uerius demersio qua interitum
patientur, immo patiuntur praesenter.

Idem dicemus de altera uersus parte, ubi grauius est laqueo comprehendi, Impij ea sola
q̄ laqueum abscondere, & tamen pij uidentur comprehendi, cum solum pare
tur laqueus, ut comprehendantur: tentatur in q̄, non comprehenduntur. Nec
ultra promouent impij, nisi, q̄ abscondunt laqueum, tēduntq; insidias.
in
caso labore. Rursum ipsi uidentur liberi, tuti & comprehendere pios, cum re
uera ipsi comprehendantur. Et uersus hic tautologiā habet. Potest pro priore
parte aptari bello carnali, pro posteriore bello spirituali: Quod impij p impie
tate sua pugnātes, pleni sunt astu & insidijs aduersus pietatē doctrinæ, sua nō
syncere producunt & aliena insidiosissime calumniantur, donec detectis uer
sibus comprehendantur, operante deo mirabilia sua, aut in æternum confun
dantur reuelatis. coram omnibus cōsilijs suis. Impossibile est enim, ut impius
non agat
ceter agere.

non agat subdole & mendaciter, cum sit mendax a planta pedis, usque ad radicem. Deinde pro mendaci suo sensu ardeat zelo impotentissimo. Sicut in laudis monstrum habemus. Cum autem aperto negotio uideat sibi uictoriam non posse obuenire, ad insidias uertitur, & cum Magis Pharaonis sciret & in Euangelio quoque Christum uidemus ubique passum. Quod si simpliciores sensu, laqueum, insidias mortis corporalis intelligere quis uelit, non resistunt. Sic enim ipsis insidiantur sanctis in morte, & tamen sanctis liberatis, ipsi capiuntur in morte antequam intelligant, cum enim dixerint pax, & securitas, repentinus eis superuenit interitus.

Notum relinquo captionem pedis in laqueo, sumptam esse ab auribus, aut bestiarum, quas aucupes & uenatores hac arte capiunt. Quibus rebus pulchre figurantur, scandala, insidiae, pericula & lapsus animarum, maxime Hebraeis. Et, ut hebraeisimum hunc inculcemus, in hebraeo neutra parte uersus habetur relatiuum, quem, sed simpliciter: In interitu fecerunt. In laqueo isto absconderunt.

Cognoscetur dominus iudicia faciens, in operibus manuum suarum comprehensus est peccator.

Diuus Hieronymus & hebraeus ita: Agnitus est dominus iudicium faciens, in opere manuum suarum corrui impius, meditatio semper.

Et uere in praeterito dicit: Agnitus est, non in futuro cognoscetur. Et impius quem noster transfudit peccatorem, ipse est iusticiarius ille *cerimonialis*, Pharaonis, risus, superbus in uirtute sua, glorians in operibus suis, qui ad obsequium dei pro ueritate fidei & honore sanctae Ecclesiae, occidit filios dei magna fiducia. De quo abunde dictum est in superioribus, qui hebraice *וַיִּרְא* rala dicitur, & uero Hieronymus corrui, hebraeus & noster rectius comprehensus est, habet. Quamquam non ita multum refert ad sensum.

Pergit autem propheta narrare mirabilia dei, quae non modo gentes idolatrarum, persecutrices, demersae sunt in interitu, quem fecerunt uerum & iustum, qui sibi sancti, & bene uiuere uisi sunt, inuenti sunt peccatores. Nisi forte, hunc uerum praecedentis lucem esse dixeris, & hic declarari quod ibi obscurius dictum est. Ego magis huc feror, ut credam, Prophetam uoluisse uim diuini operis & iudicij extendere ad omnia, ut gentes non modo inuenirentur male agere, impijs hominibus resistendo propter sua studia, sed etiam ipsa studia inueniri peccata & mala. Sicut in Paulo licet exemplum petere, qui cum cognouisset iusticiam, quae ex lege est, esse meram impietatem, quae in se, non modo uniuersa mala, quae sanctis fecerat, id est, interitum quem parabat & laqueum quem absconderat, agnouit esse pessima facta, quae prius zelo legis ardens, optima iudicabat, uerum & ipsam, quae ex lege est, iusticiam, mox damnauit, comprehensus in his operibus manuum suarum, tanquam impijs & malis, quae crederet esse summam iusticiam.

Est ergo sensus: Quando dominus cognoscitur & sic cognoscitur, quod est iudex seu iudicium faciat, nullus subsistere potest ante faciem eius, quantumlibet iustus, sapiens & potens. Aliud enim, est cognoscere dominum iudicem, aliud dominum iudicem, & misericordem. Cui dominus iudicij notus fit, corrui territus & ad misericordiam, & misericordiam redigitur a facie irae eius insustentabilis. Cui autem notus fit dominus misericordiae, surgit latus & super omnia tollitur a facie bonitatis eius incomprehensibilis.